

*Nyhedsblad
Kalundborg Museum
Juni 2023*

Kommende aktiviteter på museet

27. juni- 13.juli	Ridderskole – se her i Nyhedsbrevet
7. og 20. juli	Byvandring i Højbyen
11. juli og 10. sep.	Carmen Curlers. Introduktion til udstillingen
25. juli – 10. aug.	Drop in – Arkæologi i børnehøjde
18.-20. aug.	Middelalderfestival – se her i Nyhedsbrevet
21. september	Palle Bruun-Olsen om Arkitektur i Kalundborg
1.november	Tortur i Danmark og dens ofre. Foredrag ved Tyge Krogh

Museets åbningstider:

<i>6. juni til 13. august</i>	<i>14. august til 15. oktober</i>
Mandag: kl. 10.00 -1600	Mandag: Lukket
Tirsdag: kl. 10.00 -16.00	Tirsdag: kl. 10.00 - 16.00
Onsdag: kl. 10.00 -1600	Onsdag: kl. 10.00 - 16.00
Torsdag: kl. 10.00 -16.00	Torsdag: kl. 10.00 - 16.00
Fredag: kl. 10.00 - 16.00	Fredag: Lukket
Lørdag: kl. 10.00 - 16.00	Lørdag: kl. 10.00 - 1600
Søndag: kl. 10.00 - 16.00	Søndag kl. 10.00 - 1600

Efterårets foredrag

Arkitektur i Kalundborg

I efterårets første foredrag vil Palle-Bruun-Olsen præsentere både byens spektakulære arkitektur og eksempler på mere upåagtet bygninger i byen.

Den skarpe eksamination - Tortur i Danmark

Danmark har en fremtrædende plads i historien som torturnation, og i Oplysningstiden var Danmark en af de allerflittigste nationer i Europa til fuldt lovligt at bruge tortur for at fremtvinge tilståelser. Men det er stort set forbigået i dansk historieskrivning. I 1500- og 1600-tallet blev hundredvis af dødsdømte hekse og tyve tortureret, og mellem 1686 og 1837 blev flere tusinde tyveritilfælde tortureret i den københavnske inkvisitionskommission.

I foredraget vil Tyge Krogh berette om den ukendte historie om tortur i Danmark, og dykke den ned i de tortureredes verden.

Nyt fra museet

Ved Kalundborg Egnens Erhvervsråds Award Show 2. juni 2023 modtog Museum Vestsjælland ***Kalundborg Erhvervsråds og Destination Sjællands pris, "Radiomasten,"*** for udstillingen "Carmen Curlers – iscenesat."

Prisen gives til nogen, der har: "*gjort en ihærdig og vellykket indsats for at skabe særlige oplevelser i Kalundborg kommune, og på den måde sendt signal til omverdenen om Kalundborg Kommune som et sted, der byder på det ekstraordinære*".

Museum Vestsjælland og museets skoletjeneste er indstillet til at modtage den internationale pris ***The Children in Museums Award – 2023***

Prisen er blevet omtalt som en af Europas fineste museumspriser af NEMO – The Network of European Museums Organisations. Prisen har til formål at anerkende kreative og innovative udstillinger og formidlingsprogrammer for børn op til 14 år. Dommerne er særligt på udkig efter museer, der prioriterer børn som målgruppe, understøtter deres nysgerrighed og stimulerer deres forestillingsevne. De leder efter museer, der arbejder kreativt og innovativt med børn, og tilbyder dem læringsforløb af høj kvalitet. Museumsdirektør Eskil Vagn Olsen fra Museum Vestsjælland udtaler i forbindelse med nomineringen: "Museum Vestsjælland har i mange år arbejdet med at udvikle formidlingstilbud målrettet børn. Det er dejligt at vores indsats nu også bemærkes og påskønnes uden for landets grænser. Vi er stolte over at være en del af et internationalt felt med 12 museer, der foruden Museum Vestsjælland blandt andet tæller museer i Australien, Japan, USA og Storbritannien." De internationale dommere besøger finalisterne i juli, og vinderen vil blive bekendtgjort i efteråret ved Europas største konference om science undervisning og børn på museer som dette år afholdes i Schweiz. Skoletjenesten på Museum Vestsjælland Museum Vestsjællands Skoletjeneste arbejder for at fremme børn og unges kulturelle medborgerskab igennem dialog og oplevelser. Eleverne møder deres lokalhistorie og kunsten igennem kroppen og fællesskaber.

Igennem udstillings- og formidlingsprojekter som "Lille Valdemar" og "Mig & Min by" har museet inddraget børn i udviklingsarbejdet. Det har været deres tilgang til historien, der har defineret opbygning og format, og de har været medkuratorer af genstandene i udstillingerne.

Kalder alle familier! ✨

Kom gratis og prøv en sommerferieaktivitet hos os - og få en is eller sodavand 🍹
Vi vil gerne være sikre på at de aktiviteter vi tilbyder familier i hele Vestsjælland er sjove for børn og deres voksne! Derfor leder vi lige nu efter familier, der har lyst til at komme og afprøve vores aktiviteter i Kalundborg og fortælle os om det bagefter 😊
Som tak for hjælpen er der fri entré, fri deltagelse i aktiviteterne og en is eller sodavand i museumsbutikken som tak for hjælpen 🙏

I kan vælge imellem de følgende tidspunkter 🙋

👉 Kalundborg Museum – Ridderskole (i tidsrummet 10-12 eller 13-15)

Kom og vær med på Esbern Snares ridderskole og bliv slået til ridder af Kalundborg! På ridderskolen skal store og små kommende riddere undervises i fægtning, nærkampe med skjolde, bueskydning og ringridning med lanse. Vi skal også høre historier om riddervæsnet og se det udstyr som en ridder skal bruge, inden kamp 🗡

D. 4. juli, 5. juli, 6. juli

Lyder det som noget for jer? Så send en mail til sne@vestmuseum.dk og fortæl hvornår og hvor I gerne vil komme. Og selvfølgelig hvor mange I kommer og hvor gamle børnene er.

Når I har besøgt os, bliver I ringet op af en medarbejder fra museet, der vil stille her nogle spørgsmål om jeres oplevelser 🤖

Mail til: sne@vestmuseum.dk

Vær en del af Kalundborg Middelalderfestival

Vil du være frivillig på årets middelalderfestival.

Middelalderfestivalen afholdes i Kalundborg Højby ved kirken og museet fra fredag den 18. august (eftermiddag) til søndag den 20. august.

Kalundborg Middelalderfestival er et skønt miks af markedsboder, ridderskole for børn, bueskydning for voksne, madboder, optrædener og skuespil og meget mere. Læg dertil en hel særlig stemning af folk i middelalderdragter, duften af bålmad og særegen musik på middelalderlige instrumenter.

Det er en fantastisk oplevelse og som frivillig er du samtidig en del af et lokalt fællesskab som laver kulisserne eller maden, står i drikkeboden eller laver aktiviteter for børnene.

Samarbejde med museet

Festivalfrivillige arbejder sammen i grupper med en tovholder fra museet. Arbejdet begynder inden festivalen med at planlægge og forberede og det kulminerer under festivalen, hvor man med til at give gæsterne en sublim oplevelse. De enkelte frivilligrupper organiserer selv vagtplaner, så alle får mulighed for også at opleve festivalen. Museet sørger for oplæring til de forskellige aktiviteter og gøremål og stiller en lånedragt i middelaldersnit til rådighed for at give den rette stemning.

Se mere om festivalen og om at være frivillig på [vestmuseum.dk /kalundborg-middelalderfestival](http://vestmuseum.dk/kalundborg-middelalderfestival)

Kontakt: Dorte Riisgaard på dri@vestmuseum.dk eller 2552 8343

Personalenyt

Jonas Riff Bøger er netop blevet ansat om Event- & Aktivitetskoordinator (samt Frivilligkoordinator) med base i Kalundborg. Jonas er blevet kastet ud i arbejdet med planlægning og afvikling af Middelalderfestivalen 18.-20. august.

Jonas har erfaring med lignende aktiviteter fra sin ansættelse som Program- og Produktionskoordinator i Brøndbys kulturhuse og spillestedet Rav.

Fra museets gemmer

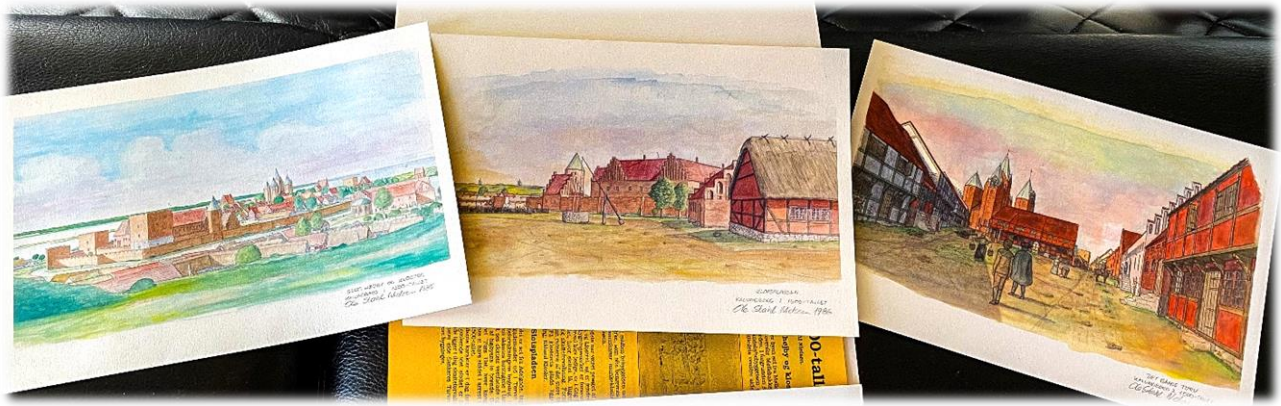

Kalundborg Museums grundlægger, J. S. Møller (1865-1950), er vendt tilbage til Lindegården. Heldigvis ikke som et spøgelse, men fordi Kalundborg Kommune har doneret Museum Vestsjælland – Kalundborg Museum hans portræt, malet af Johs. Glob i 1946. Nu hænger det på væggen over en af museets arbejdspladser, og venter på at blive registreret og fragtet til magasin. I den forbindelse har flere medarbejdere fortalt, at Møllers årvågne blik, får alle der benytter pladsen til at arbejde lidt hurtigere.

Ole Stahl Nielsen's akvareller

Lars Lundgaard, Kalundborg Museumsforening

De tre akvareller herover som stadig hænger i mange af byens hjem, illustrerer så smukt udsigt over byen set fra Møllebakken (1985), brønden på torvet foran slottet (1986) samt et kig op ad Adelgade (1991), som alle har det til fælles at give udtryk for dagligdagen i 1500-tallets Kalundborg.

Ole er for mig både en tidligere kollega og en god ven, og når jeg tager dette emne op, er det af flere årsager, både for at fortælle historien om hvordan disse akvareller er blevet til og hvad de potentielt set kan anvendes til, samt et forsøg på at motivere Ole til at udvide serien af akvareller 😊.

Kildemateriale

Vil gerne indlede med det grundlæggende historiske materiale som vi i dag har til rådighed. Der findes utallige kobberstik som alle har til fælles at være lavet i frihånd, på basis af kunstnerens hukommelse og derved er de sjældent særlig anvendelige i forhold til historisk præcision, udover at man kan se antydninger af enkelt detaljer fra bybilledet. Opmålte plantegninger er der ligeså udført mange af, og nogle bedre end andre, der er dog nogle opsamlinger med troværdige informationer om gadeforløb, beliggenhed af huse, befæstningsmure og voldanlæg, som så er blevet integreret. En sådan plantegning findes bl.a. på Rigsarkivet, og det er Ole's grundlæggende kildemateriale nr.1, i hans arbejde med disse akvareller.

Når vi så tænker på hustyper, størrelse og anvendelse er vi lidt tilbage i sagen med det gamle kobberstik, men til gæld har så en skriftlig kilde i bogserien Kalundborgs historie fra 1983, bind 3 om byens huse. I dette bind er byens huse beskrevet meget detaljeret i forhold til f.eks. bindingsværkets konstruktion, højde og længde af bygningen samt generelle udtryk. Dette bind har været Ole's kildemateriale nr. 2. Der findes tillige ganske detaljerede beskrivelser af Kalundborg Slot og de omkringliggende bygninger og befæstninger, samt beskrivelser af den udvikling som Vor Frue Kirke har gennemgået som også indgår i Ole's kildemateriale nr.3. Dertil kommer en mindre andel af antagelser og inspiration fra tidssvarende bygningsværker i Danmark.

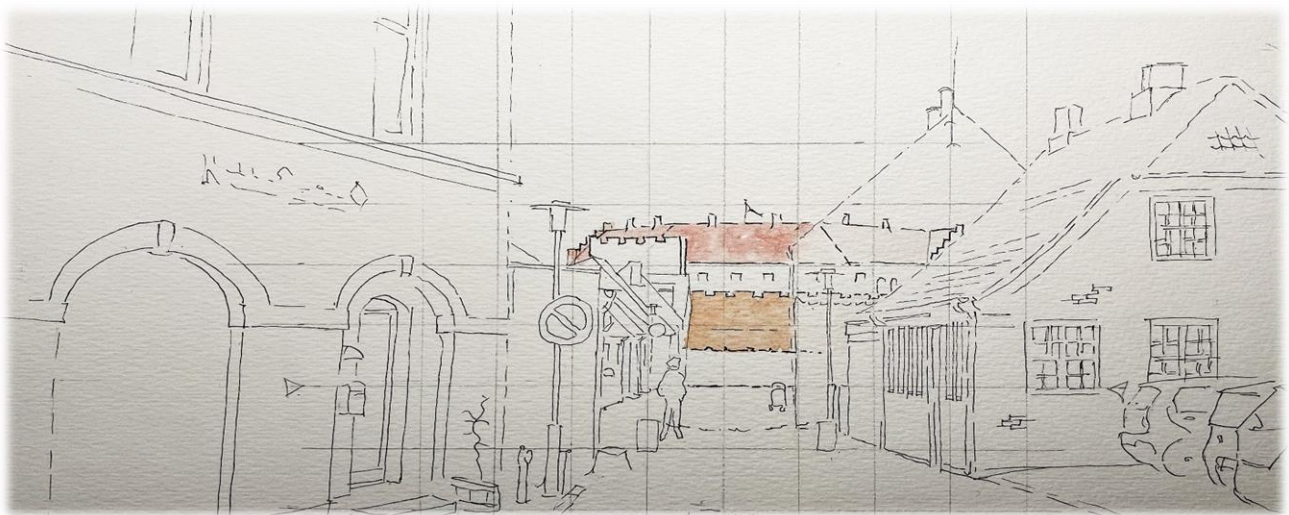

Metoden

Vil herunder forsøge at forklare den metode som Ole anvender til sine akvareller.

1. Man finder det punkt som det ønskede perspektiv skal udgå fra, og placerer det på plantegningen.
2. Ud fra pejlinger, opmåling på plantegningen og beregninger kan bygninger og andre elementer nu projekteres og placeres korrekt på skitsen.
3. Ud fra data fra "byens huse", og/eller andre kilder som Rigsarkivet m.fl. beregnes x- og y-punkter på skitsen så koter og proportioner på bygninger, mure og befæstninger bliver så korrekte som muligt.
4. Så har man grundlæggende en sort/hvid stregtegning som er klar til farvelægning.

Som et eksempel på metoden er der et nyt og igangværende projekt fra Ole's hånd, hvor man kigger op ad nutidens Strandstræde og slottet er nu på vej tilbage i bybilledet. Glæder mig til at se det færdigt en dag.

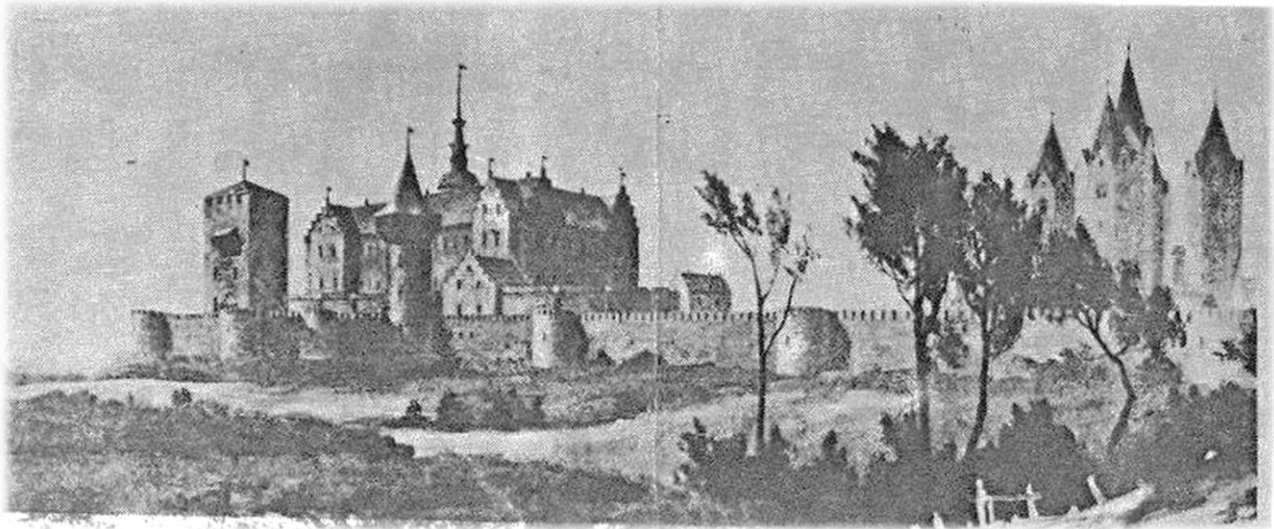

Historisk troværdighed

Vil gerne lige vende det brede udvalg af ældre kobberstik og skitser som er nemme at finde i trykte såvel som digitale medier.

Et eksempel herunder, som jeg desværre ikke kan finde alder og kildehenvisning på, virker umiddelbart spændende, og man kunne da godt overtales til at tro, at Kalundborg så sådan ud dengang da slottet stadig stod. Der er dog flere detaljer som strider lidt imod den kendte viden om byen, dens udvikling og samtidighed i det forløb.

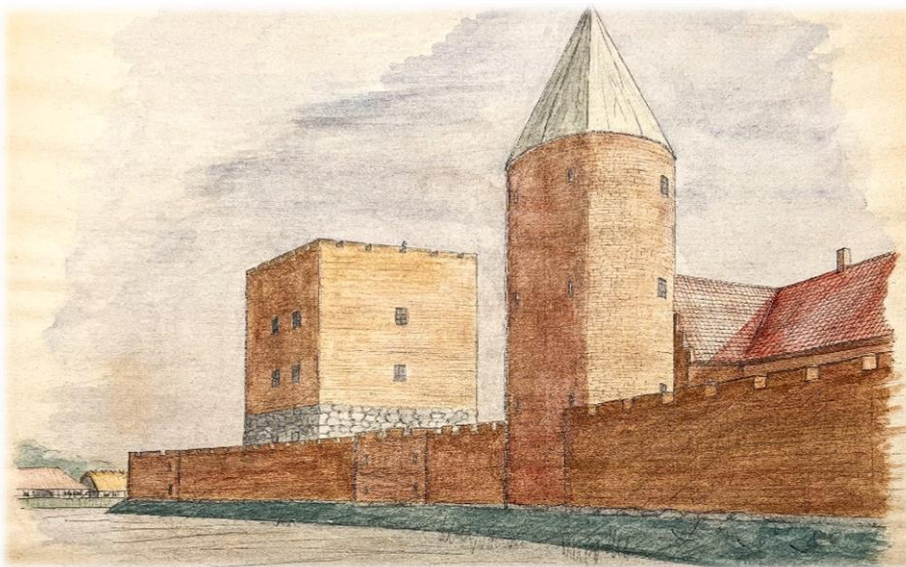
Man kan dog få en mistanke om at denne skitse er udført i en noget senere periode, da slottet virker lidt inspireret af Kronborg, hvor Kalundborg Slot godt nok har været stort, men mere i "Borg"-stil, ligesom mange af de andre tidssvarende slotte i landet.

Så er hurtig konklusion må være at der iblandt de mange kobberstik, skitser og malerier findes risiko og muligheder for kunstneriske friheder, som ikke nødvendigvis stemmer overens med den faktuelle sandhed.

Hvis vi derimod ser en variant som er skabt ud fra førnævnte metode med et udvalg af de nævnte kilder, kan tingene have set markant anderledes ud.

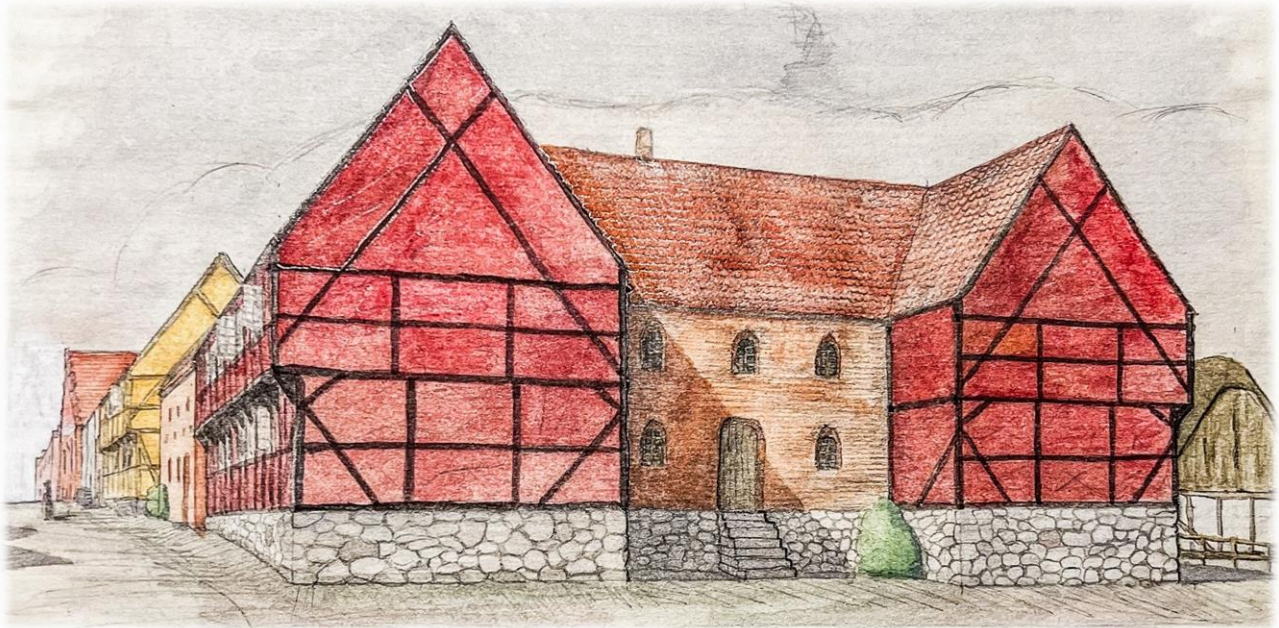
Historiske kilder peger på at Kalundborg Slot var en stor, flot og markant bygning, men ikke pompøs og prægtig stil som blev mere normalt i de senere år af renæssancen, hvor Kalundborg Slot blev nedrevet eller sprængt. Ovenstående stemmer fint overens med byggestilen fra dengang Valdemar Atterdag lod slottet opføre, og nok med visse lighedstegn med f.eks. Koldinghus som dog er ca. 100 år ældre. Flere tidligere og samtidige slotte blev udført som delvise fæstningsværker.

Folen og Far's hat ca. 1550 af Ole Stahl Nielsen 1985

Metoden og den kritiske tilgang til kildemateriale giver i min optik, noget af det mest historisk korrekte kig ind i bygningsmassen og rammerne for 1500-tallets Kalundborg, da det bygger på materiale som i høj grad er verificeret. Herunder ses et eksempel på at "Byens huse" er blevet anvendt som kildemateriale, hvor en af byen kendte bindingsværk indgår i gården, som lå hvor Sigrid Undsets

gård ligger i dag.

"Gyths Gaard" i 1500-tallet af Ole Stahl Nielsen 1986

Herunder et bud på hvor Kalundborg's Franciskaner-kloster kan have set ud, med inspiration fra tidssvarende klostre.

Franciskanerklostret ved Munkesøen ca. 1550 af Ole Stahl Nielsen 1985

Historisk anvendelighed

Under ovenstående antagelse har vi et godt kendskab til rammerne for borgerne i 1500-tallets kalundborgensere, hvilket kan skabe flere interessante ideer om anvendelighed i nutidens Kalundborg, lokale borgere og de besøgende turister. Akvarellerne i sig selv har stort potentiale i formidling af byens historie, og et ekstra lag kom på i akvarellen fra 1991, hvor man kigger op ad Adelgade, her er nu kommet mennesker med i bybilledet, og her rammer vi måske et emne hvor Kalundborg Museum har en meget speciel og flot tekstil-samling. Herunder ses en skitse hvor der er en masse liv og dramatik i billedet.

”Gråbrødrene” fordrives fra Franciskaner-klostret i 1532 af Ole Stahl Nielsen 1987

Så udover det rimelig korrekte visuelle udtryk i byen rammer, kan der lægges endnu et formidlings-parameter oveni med kendskabet til tidens klæder.

Disse forskellige perspektiver i bybilledet kan så anvendes til foredrag, omvisninger, som tavler på de respektive perspektiv-punkter, anvendelse i app's, så man kan blive ført et halvt årtusinde tilbage i tiden, ud fra det punkt man står på, de kan udføres i større formater, de kan anvendes til skoleprojekter mv.

Det kunne måske endda bidrage til interesse for at genskabe mindre sektioner af Kalundborg fæstningsværk, som man forventede det så ud.

Skibslågetårnet ca. 1500 af Ole Stahl Nielsen 1986

Håber denne opsamling af Ole's værker har skabt yderligere interesse iblandt os som er historie-interesserede og måske endda motivation hos Ole, til fortsat arbejde.

Medlemskab af Kalundborg Museumsforening

Museumsforeningens formål er at støtte Kalundborg Museum. Man kan melde sig ind i foreningen ved at betale kontingentet i museumsbutikken eller ved at overføre kontingentet til Museumsforeningens bankkonto: Arbejdernes Landsbank, Kalundborg, reg.nr. 5367, kontonr. 244907. MobilePay 215096 Husk ved overførsel at skrive navn, adresse og e-mailadresse i feltet "Besked til modtager". Årskontingentet 2022.

- Enkelt: kr. 170. Enkelt-pensionist: kr. 150
- Par: kr. 225. Par-pensionister: kr. 175

Medlemskabet giver gratis adgang til Kalundborg museum og adgang med 50% rabat på billetprisen til alle museer/besøgssteder inden for Museum Vestsjælland, 10% rabat i museets butikker (undtaget allerede nedsatte varer) og gratis adgang til alle foredrag arrangeret af Kalundborg Museumsforening

Kontakt til Kalundborg Museumsforening

Foreningen kontaktes helst per e-mail, eller post eller ved henvendelse i butikken

- Kalundborg Museumsforening, Adelgade 23, 4400 Kalundborg
- Formand, Lars Lundgaard, e-mail: krill.dk@gmail.com
- Kasserer: Kamma Rasmussen, e-mail: ktr@ka-net.dk

Bestyrelsen for Kalundborg Museumsforening

Lars Lundgaard, Kalundborg (formand)

Mette Brunnich Meier, Næstformand

Kamma Rasmussen, Kalundborg (kasserer)

Kirsten Jessen, Kåstrup (sekretær)

Helle Gjøl (formand for Arkæologiforeningen)

Anne Christensen, Gørlev

Marianne Lundgaard, Ulstrup

Majken Lusty, Kalundborg (suppleant)

Birgitte Korsager Knap, Kelleklinte (suppleant)

